

Vahearuanne riigihankes nr 299844

“VILJANDI LINNA ENERGIA- JA KLIIMAKAVA KOOSTAMINE”

Koostaja: Sustinere OÜ

10.03.2026

Viljandi energia- ja kliimakava koostamist toetab Keskkonnainvesteeringute Keskus Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondist (ÜF) (projekti nr 2021-2027.2.03.24-0075)

Kaasrahastanud
Euroopa Liit

Eesti
tuleviku heaks

Sisukord

1	<i>Vahearuande koosseis</i>	4
2	<i>Viljandi energia- ja kliimakava koostamise metoodika</i>	4
3	<i>Kaasamise protsess</i>	6
4	<i>Ülevaade Viljandi linna arengukavast ja arengustrateegiast</i>	7
5	<i>Viljandi energia- ja kliimakava visioon</i>	9
6	<i>Valdkondlik baasanalüüs</i>	9
6.1	Maakasutus ja planeerimine	9
6.2	Looduskeskkond	11
6.3	Energeetika ja varustuskindlus	13
6.4	Taristu ja ehitised	14
6.5	Liikuvus	15
6.6	Elanikkonna kaitse ja riskide maandamine	16
6.7	Majandus ja ettevõtlus, sh biomajandus	17
6.8	Ringmajandus, jäätmed ja veemajandus	18
6.9	Kogukond, teadlikkus ja koostöö	20
7	<i>Töörühmade sisend</i>	20
7.1	Noorte volikogu	21
7.1.1	Liikuvus.....	21
7.1.2	Linnaruumi arendamine	21
7.1.3	Ringmajanduse arendamine.....	21
7.2	Avalike teenuste töörühm	22
7.2.1	Liikuvus.....	22
7.2.2	Ring- ja jäätmemajanduse arendamine	22
7.2.3	Soojamajanduse arendamine	23
7.2.4	Veemajanduse arendamine.....	24
7.2.5	Elamumajanduse arendamine	24
7.3	Ettevõtluse töörühm	25
7.3.1	Ettevõtluse arendamine	25
7.3.2	Ringmajanduse arendamine.....	25
7.3.3	Hoonete energiatõhusus	26
7.4	Avaliku ruumi töörühm	26
7.4.1	Liikuvus.....	26
7.4.2	Linnaruumi arendamine	27
7.4.3	Elamumajanduse arendamine	28
7.4.4	Kriisivalmiduse arendamine	28

7.5	Kirjalikud ettepanekud	28
8	<i>Edasine protsess ja tähtjad</i>	30

Töödokument

1 Vahearuanne koosseis

Tulenevalt riigihanke nr 299844 lähteülesande, pakkumise ja sõlmitud lepingu tingimustest tuleb esitada vahearuanne neli kuud peale lepingu sõlmimist. Vahearuanne koosseisu ülesehituse on välja toonud koostaja tehtud pakkumises.

Vahearuanne on antud ülevaade baasanalüüsi tulemustest, mis hõlmab hetkeolukorra kaardistust ning seniste arengukavade, kehtestatud kordade, muude esitatud dokumentide ja kirjalikult ning suuliselt antud info analüüsi. Teine osa vahearuandest annab ülevaate nelja töörühma arutelude tulemusena koondatud probleemidest ja väljakutsetest ning ettepanekutest lahendusteks, mida tuleks Viljandi energia- ja kliimakava edasisel koostamisel arvestada.

Vahearuanne ei hõlma selles etapis tegevuskava ega võimalikke kohustusi. Tegemist on tööversiooniga ning ülevaatega seni koondatud infost. Vastavalt laekuvale tagasisidele parandatakse ja täiendatakse käesolevat baasanalüüsi osa, mis kajastub ka lõplikus Viljandi linna energia- ja kliimakavas (edaspidi *Viljandi KEKK*).

Tulenevalt lepingust annab tellija üleantud vahearuannele tagasiside kümne tööpäeva jooksul.

2 Viljandi energia- ja kliimakava koostamise meetodika

Viljandi KEKK-i koostamist toetab Keskkonnainvesteeringute Keskus Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi (ÜF) vahenditest ning seetõttu on kava koostamisel lähtutud toetuse andmise tingimustest¹. Projekti tulemusel valmib Viljandi linnale energia- ja kliimakava, mille eesmärgiks on linnas kliima- ja energiaeesmärkide mõtestamine, eesmärkide seadmine ja tegevuste kavandamine nende saavutamiseks.

Viljandi KEKK-i koostamisel on lähtuvalt toetuse andmise tingimustest võetud aluseks meetodiline juhend “Energia ja kliima teemade analüüsimise juhised kava koostamiseks” (versioon) ning lisast 1 “KEKK-ide juhised näitajad ja aruandlus”. Arvestatud on võimaluste piires ka Kliimaministeeriumi käimasoleva uuringuga energia- ja kliimakavade koostamise praktika analüüsimiseks ja uuendatud juhendi välja töötamiseks².

Baasanalüüsi läbiviimisel on võetud aluseks analüüsitavateks valdkondadeks ja sellega seotud küsimusteks meetodilise juhendi lisa 1, kus on toodud detailsed küsimused ning

---

¹ Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetusvooru „Kohalike energia- ja kliimakavade rakendamine ning rohestamiskavade koostamine ja neis toodud tegevuste elluviimine” tingimused: <https://www.kik.ee/et/toetatavad-tegevused/kohalike-energia-ja-kliimakavade-rakendamine-ning-rohestamiskavade-koostamine>

² Uudis 12.06.2026 uuringu tulemuste tutvustusest: <https://kliimaministeerium.ee/kohalike-omavalitsuste-energia-ja-kliimakavade-analuus>

mille alusel tuleb hiljem ka toetuse kasutamiseks aruandlust esitada. Seeläbi on tagatud, et energia- ja kliimakava koostamine vastab toetuse andmise tingimustele ja juhenditele. Juhendist tulenevalt on vaja lõplikus energia- ja kliimakavas tuua välja järgmine:

- 1) Kaardistada praegune olukord: millistes KOV-i olemasolevates ja kehtivates arengudokumentides on kliimamuutuste temaatikat arvestatud ning milliste strateegiadokumentide väljatöötamist kavandatakse. KOV võib ka kaardistada kliimamuutuste positiivseid mõjud ning neist lähtuvad võimalused
- 2) Tuua välja igas valdkonnas KOV-i poolt siiani elluviidud ja planeeritavad asjakohased tegevused energia- ja kliimavaldkonnas.

Baasanalüüsi raames vaadati üle ja hinnati elluviidud ja kavandatud tegevusi järgmiste arengukavade ja muude dokumentide alusel:

- 1) Eesti tuleviku kliimastsenaariumitega aastani 2100
- 2) Kliimamuutustega kohanemise arengukavaga aastani 2030
- 3) Riiklik energia- ja kliimakavaga aastani 2030 (REKK)
- 4) Kliimapoliitika põhialused aastani 2050
- 5) Energiamaajanduse arengukavaga aastani 2030 (ENMAK)
- 6) Viljandi linna arengustrateegiaga 2040+
- 7) Viljandi linna arengukava aastateks 2024–2029
- 8) Viljandi maakonna arengustrateegia 2035
- 9) Viljandi linna haljastu arengukava 2019-2030
- 10) Viljandi linna jäätmekava 2021-2026
- 11) Viljandi linna ühisveevärgi ja ühiskanalisatsiooni arendamise kava 2021-2031+ kava aastateks 2025-2026
- 12) Viljandi linna üldplaneering (2010)
- 13) Viljandi linna energeetika arengukava (2000)
- 14) Viljandi linna kergliikluse arendamise strateegia 2030+

Juhendist tulenevalt peab energia- ja kliimakava sisaldama järgmiste tegevusvaldkondade ülevaadet:

- 1) Maakasutus ja planeerimine**
- 2) Looduskeskkond**
- 3) Energeetika ja varustuskindlus**
- 4) Taristu ja ehitised**
- 5) Liikuvus**
- 6) Elanikkonna kaitse ja riskide maandamine**

- 7) Majandus ja ettevõtlus, sh biomajandus³
- 8) Ringmajandus, jäätmed ja veemajandus
- 9) Kogukond, teadlikkus ja koostöö

Tulenevalt meetodilisest juhendist on analüüsis kasutatud ka Minuomavalitsus.ee⁴ kogutud andmeid kliima ja energeetika valdkonna arengutasemete kohta. Kui vastava näitaja kohta on raporteeritud andmeid, siis on lisatud vastav viide teenustaseme või näitajate kohta.

Käesolevas vahearuanandes on välja pakutud ka variandid Viljandi KEKK-I visiooni sõnastamiseks. Selleks küsiti töörühmade liikmetelt selle kohta, mis neile Viljandi linnas väga meeldib, mis vähem meeldib ning noortelt uuriti nende nägemuse kohta millises Viljandis soovitakse aastal 2040 elada. Selle põhjal on koostaja sõnastanud võimalikud versioonid kava läbivaks visiooniks.

Töörühmade moodustamise meetodika on kirjeldatud järgnevas peatükis 3 “Kaasamise protsess”.

3 Kaasamise protsess

Viljandi KEKK-I koostamisel on oluline osa huvirühmade ja ka linnavalitsuse töötajate kaasamisel. Avalikud arutelud on vajalikud, et kava koostajad saaksid vajalikku sisendit Viljandi linna elanikelt ja asutuselt võimalike energia ja kliimavaldkonnaga seotud väljakutsete ja ka võimalike lahenduste kohta. Just kaasamise etapp annab kavale praktilise ja elulise vaate.

Lisaks avalikkuse kaasamisele on kokkuleppel tellijaga toimunud iga kahe nädala tagant regulaarsed projekti töökoosolekud, mis on võimaldanud efektiivselt arutada läbi tekkinud küsimused ning kokku leppida nii töö ülesehituses, meetodikas kui ka kaasamises. Viljandi linnavalitsus on toetanud igati omalt poolt Viljandi KEKK-I koostamist. Kogu kava koostamise protsessi jaoks on koondatud info Viljandi linna kodulehele: : <https://viljandi.ee/keskkond-ehitus-ja-teed/keskkonnaregulatsioonid-ja-kliima/kliima-ja-energiakava-koostamine/>

Seni läbi viidud kohtumised ja avalikud arutelud:

07.01: Viljandi KEKK-I koostamise protsessi tutvustamine Viljandi linna juhtkonnale

13.01: avaseminar Viljandi linnavalitsuses

---

³ Meetodilises juhendis on biomajandus toodud välja eraldi valdkonnana, kuid lähtuvalt Viljandi linna eripäradest ei ole linna territooriumil haritavat maad ja metsa või sinimajanduslikke tegevusalasid, mis biomajanduse alla kuuluvad. Seetõttu on biomajandus liidetud muu ettevõtlustegevusega.

⁴ Minuomavalitsus.ee ülevaade kohalike teenuste olukorrast: <https://minuomavalitsus.ee/>

19.02: esimene töörühm **noorte volikogus**

25.02: teine töörühm (**avalikud teenused**) ja kolmas töörühm (**ettevõtlus**)

04.03: neljas töörühm (**avalik ruum**)<

Kliima- ja energiakava kaasamise protsess algas 13.01 toimunud avaseminariga, kus tutvustati kliimakava volikogu ja valitsuse liikmetele, asutuste juhtidele, ametnikele ja teistele teemast huvitatud isikutele.

Kõigi kohtumiste ettekande materjalid, sealhulgas töörühmades tehtud ettekannete slaidid on lisatud käesolevale vahearuandele.

4 Ülevaade Viljandi linna arengukavast ja arengustrateegiast

Viljandi linna kliima- ja energiakava koostamine on üheks kavandatud tegevuseks lähtuvalt Viljandi linna arengukavas 2024-2029 toodud eesmärkidest. Alljärgnevalt on toodud väljavõte **Viljandi linna arengustrateegia 2040+ ja Viljandi linna arengukava aastateks 2024-2029⁵ eesmärkidest ja tegevustest**, kus on käsitletud otseselt või kaudselt kliimamuutuste ja energeetika valdkonnaga seotud tegevusi ja seatud eesmäärke.

Viljandi linna eesmärgiks on liikuda kliimaneutraalsuse suunas ning soodustada säästlikumat ning keskkonnateadlikumat käitumist ja loodushoidu. Eelkõige eeldab keskkonnakoormuse vähendamine inimeste keskkonnateadlikkuse suurendamist, kuid oluline on ka vajaliku infrastruktuuri ja teenuste kättesaadavus ning nende asjakohasus. Oluline on vähendada autostumist ning soodustada mittemotoriseeritud liikumisviiside kasutamist, luues kvaliteetseid ja turvalisi jalg- ja jalgrattateid koos mitmekesise linnasisese haljastusega.

Viljandi linna arengukava eesmärgid on jagatud kokku kaheksaks valdkonnaks, millest kliima ja energeetika teemaga on seotud enim kolm valdkonda:

1. „Võimekas, kaasav ja tark Viljandi linn“

Kliima ja energeetika seotud eesmäärke on kaks:

- 1) Viljandi linna säästva arengu tagamine ning linnaruumi arendamine inimkeskseks, 15 minuti ja roheline linna kontseptsioonidele tuginevalt;
- 2) Toimib tõhus kriisireguleerimine ja terviklikum ning igaühe panusel põhinev ennetustöö turvalisuse tagamiseks.

⁵ <https://www.riigiteataja.ee/akt/405092024013>

2. „Säästev ja roheline Viljandi linn“

Peamiste probleemidena on välja toodud veekogude olukord, õhusaaste ja jäätmete liigiti kogumise vähesed võimalused. Kokku on kehtestatud viis arengueesmärki:

- 1) Säilib puhas, mitmekesine ja liigirikas looduskeskkond ning tagatud on selle jätkusuutlik ja arukas majandamine;
- 2) Hooldatud, mitmekesine, ligipääsetav rohe- ja puhkealade võrgustik;
- 3) Väheneb jäätmeteke ja suureneb jäätmeringlus. Toimivad ringmajanduse põhimõtted ja elanikkonna keskkonnateadlikkus on tõusnud;
- 4) Suureneb säästlike liikumisviiside kasutuselevõtt. Soositud on keskkonnasäästliku transpordi kasutuselevõtt, väheneb autostumine;
- 5) Taastuenergia laiem kasutamine ja energiasäästu põhimõtete rakendamine.

3. „Hubane ja turvaline Viljandi linn“

Hõlmab ehitatud keskkonna, liikuvuse, linnaplaneerimise ning energeetika arendamisega seotud tegevusi. Kliima ja energeetika valdkonnaga on seotud kolm eesmärki:

- 1) Viljandi linna pargid ja haljasalad on tasakaalukalt hooldatud pidades silmas looduslikku mitmekesisust, suurenenud on elanikkonna teadlikkus hoonete korrastamisel;
- 2) Taristu arendamisel on olulisel kohal energiasääst ja taastuenergia kasutamine;
- 3) Linnaruumis toimivad koos ja tasakaalus erinevad liikumisvõimalused kõigile liiklejatele. Linna ühendab kergliiklusteede võrgustik suuremate kaubandus-, teenindus- ja sotsiaalhoonete vahel ning side puhkealadega. Kesklinna piirkonnas on autovabad alad.

Viljandi linna arengukavas toodud eesmärkide täitmiseks koostab Viljandi linnavalitsus regulaarseid ülevaateid, mida avalikustatakse Viljandi linna kodulehel. Viimati on koostatud 2024.a tegevuste ülevaade arengukavas toodud eesmärkide kohta. Energia ja kliima valdkondadega seoses on alustatud järgmiste tegevustega:

- 1) Viljandi linna uue üldplaneeringu koostamisega (**meede 3**);
- 2) kriisideks valmistumisel teadlikkuse ning valmisoleku tõstmisega (**meede 4**);
- 3) korteriühistute õue- ja haljasalade korrastamise toetamine (**meede 9**);
- 4) haljastu arengukavas toodud tegevuste elluviimine ning looduskeskkonna ja puhkekohtade hooldamine (**meede 11**);
- 5) jäätmejaama rekonstrueerimine ning jäätmemajanduse arendamine Viljandi linna hallatavates asutustes (**meede 12**);
- 6) Viljandi energia- ja kliimakava koostamine ning kergliiklusvõimaluste arendamine (**meede 13**);

- 7) taastuvenergia lahenduste kasutamine rekonstrueeritavatel hoonetel (**meede 14**).

5 Viljandi energia- ja kliimakava visioon

Tulenevalt riigihanke lähteülesandest ja energia- ja kliimakava juhendist on vajalik sõnastada kava kontekstis pikaajalisem visioon. Visioon peaks andma vastuse küsimusele “Kuhu me tahame jõuda?” Visioon peab kirjeldama soovitud tulevikupilti ning olema inspireeriv, kuid samas ka realistlikult elluviidav.

Töörühmade läbiviimisel koguti osalejatelt tagasisidet ja mõtteid selle kohta, mis on Viljandi linnas elamise eelised ehk mis on väärt Viljandi linnas hoidmist ning mis teeb Viljandi eriliseks. Tagasisidet koguti ka selle kohta, mis pigem ei meeldi või mis vajaks arendamist. Põhiväärtused, mille alusel luua visioon, peaksid olema kestlikud ning viljandlaste jaoks olulise sõnumiga, mis annab suuna tuleviku otsustele ja tegevustele.

Kolme töörühma tagasiside alusel sõnastasime kolm alternatiivset visiooni Viljandi linnale aastaks 2040, mis peaks edasi andma nägemuse energia- ja kliimateemade arendamisel. Vahearuandele tagasisidet esitades soovime ka tagasisidet milline visioon on kõige sobivam. Välja võib pakkuda ka alternatiivseid sõnastusi.

- 1) Viljandi aastal 2040 on roheline ja inimsõbralik linn, kus loodus ja kvaliteetne linnaruum toetavad elu- ja ettevõtluskeskkonda.**
- 2) Viljandi aastal 2040 on roheline, kompaktne ja mitmekülgne linn, kus mugav elukeskkond, tugev kultuuriruum ja sidus linnaruum toetavad elanike igapäevaelu ning kestlikku arengut.**
- 3) Viljandi aastal 2040 on roheline, terviklikult planeeritud ja kultuuriliselt mitmekesine linn, kus inimlähedane linnaruum, looduslähedus ja mitmekesine majanduskeskkond loovad kvaliteetse elukeskkonna.**

6 Valdkondlik baasanalüüs

6.1 Maakasutus ja planeerimine

Viljandi linnas ei ole käsitletud kliima mõju ja kliimamuutustega kohanemist läbivalt Viljandi linna arengukavas ja üldplaneeringus. Viljandi linna kasvuhoonegaaside jalajälge eraldiseisvalt hinnatud ei ole. Samuti puuduvad praegusel hetkel ka Viljandi linnas kliimamuutuste kohanemise plaan ja kliimariskide suhtes haavatavuse hinnang.

Sellest tulenevalt kasutatakse Viljandi kliima- ja energiakavas riikliku kasvuhoonegaaside inventuuri raames Eesti Keskkonnauuringute Keskuse poolt kohalik

omavalitsustele koostatud tarbimispõhist jalajälje hinnangut⁶. **2023. aasta andmete kohaselt oli Viljandi linna kasvuhoonegaaside tarbimispõhine jalajalg 87919 tonni CO₂ekv.** Suurem osa heitkogusest pärines energiatööstusest, töötlevast tööstusest ja ehitusest (62907 tCO₂ekv). Sellele järgnes põllumajandus 9387 tCO₂ekv, jäätmed (3892 tCO₂ekv), tööstusprotsessid ja toodete kasutamine (3583 tCO₂ekv) ning transport (1433 tCO₂ekv). Muud sektorid ja hajusheide moodustas koguheitest 6717 tCO₂ekv.

Kliimamuutustega kohanemist ja kliimarisikidega arvestamine on Viljandis olnud pigem juhuslik. Läbi on viidud kliimamuutustega kohanemise projekt “Kliimamuutuste leevendamise ja mõjuga kohanemise tegevused Viljandi linnas” (Projekti number 2014-2021.1.06.22-0083), mille kaudu toetati tegevusi:

- Lilleaasade rajamine linna parkidesse ja väljakutele
- Õuesõppeklassi ehitamine aadressile C.R Jakobsoni 47a
- Avalike joogiveepunktide rajamine linnaruumi.

Samas ei ole tegevus süsteemne ning ka uues linna koostamisel olevas üldplaneeringus kliimamuutusi ega kliimarisike ei käsitleta. Töörühmades saadud sisendina tuvastati, et Jakobsoni ja Lossi tänava ristil esineb tihti vihmadest põhjustatud üleujutusi. Viljandi Veevõrk on kavandanud sinna sademevee juhtimise lahendust, mis on käimasolev projekt ja antud hinnangu hetkel veel ellu viidud ei ole.

Kehtiv Viljandi linna arengukava kirjeldab ühe arenguvajadusena linnale kuuluvate hoonete puhul energiatõhususe suurendamist. Samuti soovitakse suuremat taastuvenergia kasutamist linnale kuuluvates hoonetes. Selleks on tegevuskavas meede 14 “energiatõhususe põhimõtete rakendamine”, kus on tegevusena välja toodud, et hoonete rekonstrueerimisel või uusehitiste puhul järgitakse hoonete energiatõhususe direktiivi nõudeid. Taastuvenergia osakaalu suurendamiseks linnale kuuluvates hoonetes otsitakse võimalusi päikesejaamade paigaldamiseks ning tutvustatakse linna hoonete haldajatele erinevaid taastuvenergia kasutamise võimalusi.

Üldplaneeringus ei ole taastuvenergia tootmise otstarbega maakasutust käsitletud, samuti ei ole sellele viidatud uue üldplaneeringu töödokumentides. Küll on Viljandi linna energeetika arengukavas seatud põhimõte, et kaugküttes eelistatakse kohalikku taastuvat kütust ning nähakse suurimat potentsiaali energiasäästuks soojusmajanduses. Viljandi energeetika arengukava on kehtestatud 2000. aastal ja seda ei ole vahepeal uuendatud.

Linnale kuuluva taristu arendamisel lähtub Viljandi nende tervikliku renoveerimise vajadusest. Arengukavas käsitletakse strateegilise eesmärgi “Hubane ja turvaline

---

⁶ Eesti Keskkonnauuringute Keskuse koostatud riikliku kasvuhoonegaaside inventuuri andmed: <https://kliimaministeerium.ee/rohereform-kliima/kliimapoliitika/kasvuhoonegaaside-heitkogused#kasvuhoonegaaside-in--2>

Viljandi linn” arengueesmärgina taristu jätkusuutlik arendamine, et luua võimalusi linnas elanike arvu suurendamiseks, teenuste pakkumiseks ja ideede rakendamiseks. Fookuses on linnaruumi tasakaalus arendamine kõikidele liiklejatele. Arengukava meede 16 “kaasaegse taristu väljaarendamine” näeb ühe tegevusena ette kõnniteede rekonstrueerimise, kus arvestatakse ka liikumispuudega inimeste vajadustega ning prioriteediks on koolide ja lasteaedadeni viivad kõnniteed.

Viljandil on olemas ka kergliikluse arendamise strateegia 2030+ ja tegevuskava, millega nähakse ette linnaruumis jalgsi ja jalgrattaga liikumise võimaluste parandamist. Arengukavas on välja toodud liikuvusstrateegia väljatöötamine 2025-2029. Keskkonnasäästliku ühistranspordi arendamine ja soodustamine on ära märgitud perspektiivse tegevusena.

6.2 Looduskeskkond

Viljandi linna haljastu arengukavas 2019-2030 on välja toodud, et Viljandi linnas on looduskaiste all kolm objekti:

- 1) kaitsealana Viljandi maastikukaitseala, keskkonnaregistri nr KLO1000279;
- 2) kaitstav looduse üksikobjekt Oru tänava tammed (6) ja lõhislehine kask (tüüp puu ja puudegrupid) Oru tn 25, keskkonnaregistri nr KLO4000276;
- 3) kaitstav looduse üksikobjekt Posti tänava põlispuud (tüüp puu ja puudegrupid; tamm, pärn ja kastan) Posti tn. 22 haljasala servas, keskkonnaregistri nr KLO4000132.

Lisaks nimetatutele on kaitse all veel mitmesuguste kaitsealuste liikide leiukohad – vahelmine lõokannus (KLO9338742), tähk-rapuntsel (KLO9317975), vööthuul-sõrmkäpp(KLO9317974) jms. Viljandi järv kuulub Natura 2000 võrgustikku Viljandi loodusala koosseisus.

Loodud on Viljandi maastikukaitseala ja Viljandi loodusala kaitsekorralduskava 2023–2032, mille alusel teostab Viljandi linn vereva lemmmaltsa tõrjet (KIK toetustega), võimalusel niidetakse Viljandi järvest taimestikku, asustatakse röövkalasid, niidetakse luhtasid, hooldatakse puistuid, avatakse vaateid ning hooldatakse lossiparki Viljandi lossipargi hoolduskava 2022-2031 alusel.

Kaitse-eesmärkidesse on lisatud ka looduse mitmekesisuse kaitse, mis hõlmab liikidest ka saarma ja III kaitsekategooria kalaliigi, hingu elupaiku. Lisaks on maastikuilme ja metsa elustiku mitmekesisuse ning puhkemetsa üldilme säilimiseks ilma kaitseala valitseja nõusolekuta keelatud üle 120-aastaste okaspuude ning üle 80 aastaste lehtpuude raie, välja arvatud kuivanud ja külustajatele ohtlikud puud. Kaitseala piiranguvööndis on valitseja nõusolekul lubatud turberaie kuni 1 ha ja hall-lepikutes lageraie kuni 0,5 ha suuruse langina.

Haljastu arengukavas on ülevaade elupaikadest Viljandi linna kaitstavatel aladel olemas, samuti kaardi kujul ka välja toodud. Mujal arengudokumentides on elupaikasid ja koosluseid vaid põgusalt mainitud. Haljastu arengukavas on välja toodud ka eraldi aruniitude hooldus. Üldiselt on seisundi hindamine, hooldamise ja looduskaitsete tegevuste vajadust hinnatud ka erinevate kavade valmimise käigus.

Viljandi linnas on üldkasutatavaid haljasalaid kokku 417,9 ha, millest muuhulgas on:

- 1) 204,8 ha regulaarselt hooldatavad;
- 2) 86,5 ha linnametsade all;
- 3) 70,9 ha asub elamukvartalites.

Viljandi linna pindalast 29% moodustavad haljasalad, mis olid haljastu arengukava koostamisel rahuldavas seisukorras. Käesoleva arengukava koostamise hetkel ei ole täpne seisukord teada, kuna vahepealset hindamist ei ole toimunud. Sidusust eraldiseisvalt mõõdetud ei ole, kuid kaardikihi kujul on sidususest põgus ülevaade olemas. Rohevõrgustiku hea seisund ja sidusus on prioriteetsena küll Viljandi linna haljastu arengukavas välja toodud ning seda on mainitud ka üldplaneeringus ning arengustrateegias ja -kavas.

Viljandi linna omanduses olevaid haljasalaid hooldab linnaasutus Viljandi Linnahooldus. Haljastu arengukavas kohaselt arvestatakse hooldusel väheminvasiivsete hooldusvõtetega, soositakse karjatamist Lossimäel, niidu rajamist, jalale kuivanud puude säilitamist ning lamapuidu säilitamist. Lisaks verevale lemmaltsale teostatakse võõrliikidest ka Lusitaania teeteo tõrjet.

Üldplaneeringus lisaks miljööväärtuslikele hoonestusaladele käsitletakse ka miljööväärtusliku alana Viljandi linna ehitusmääruses määratletud mõistet rohekoridor, täpsustades selle ala piire ja kasutustingimusi.

Ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arendamise kavas on välja toodud, et pinna- ja põhjaveekogumite seisundid on hinnatud ja teada, meetmed seisundi toetamiseks/parandamiseks olemas ning rakendatud.

Viljandi linna eesmärgiks on liikuda kliimaneutraalsuse suunas ning soodustada säästlikumat ning keskkonnateadlikumat käitumist ja loodushoidu. Eelkõige eeldab keskkonnakoormuse vähendamine inimeste keskkonnateadlikkuse suurendamist, kuid oluline on ka vajaliku infrastruktuuri ja teenuste kättesaadavus ning nende asjakohasus. Tervise toetamiseks, õhusaaste, müra ja parkimiskoormuse vähendamiseks on oluline vähendada autostumist ning soodustada mittemotoriseeritud liikumisviiside kasutamist, luues kvaliteetseid ja turvalisi jalg- ja jalgrattateid koos mitmekesise linnasisese haljastusega. Linnaloodus ning kõikidele elanikkonna gruppidele igapäevase aktiivse jalgsi või rattaga liikumise võimaldamine toetab inimeste vaimset ja füüsilist tervist ning tõstab tervelt ja iseseisvalt elatud aastate hulka. Targalt planeeritud ja

mitmekesine linnaloodus vähendab inimtegevusest kui ka ilmastikust tulenevat negatiivset mõju elukeskkonnale ja inimese tervisele ning võimaldab energiasäästu, väiksemaid hoolduskulusid ning pikemas perspektiivis kokkuhoidu ka tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeteenustelt.

6.3 Energeetika ja varustuskindlus

Energeetika valdkond hõlmab soojamajandust (sh kaugküte), energia tootmist (sh taastuvallikatest), energiakasutust ja -tõhusust ning energiaga varustatuse kindlust.

Viljandi linna arengukavas ei ole praeguseks seatud otseselt küttesüsteemide ajakohastamise või kaugküttepiirkonna laiendamisega seotud eesmärgi või tegevusi. Kaudselt on arengukavas toodud eesmärkidest taastuenergia lahenduste kasutuselevõtt linna hallatavates hoonetes. Kaugküte piirkondadeks on määratud Paalalinn, Kesklinn ja Männimäe.

2000. aastal on kehtestatud Viljandi linnas energeetika arengukava, mis praeguseks on aegunud. Nimetatud arengukavas on leitud, et laiemalt kui 2000. a seisuga kaugkütte planeerimine ei pruugi olla majanduslikult otstarbekas, kuid selle kompenseerimiseks võiks erinevates linnapiirkondades üle minna taastuenergiaga põhinevatele lokaalkütte katlamajadele ehk juba toona hinnati perspektiivseks taastuenergia kasutuselevõttu soojamajanduses.

Viljandi linnas on üks kaugkütte soojatootja. Alates 02.01.2024 omab kehtivat keskkonnaluba Gren Viljandi AS (eelnevalt kuulus katlamaja Esro AS-ile). Katlamaja nominaalvõimsuseks on 44 MWth ehk tegemist on keskmise suurusega põletusseadmega. Soojuse tootmisel kasutatakse energiaallikatena puiduhaket ning maagaasi, millest puiduhakke põleti on kasutusele võetud 2008. aastal ning kõige vanem gaasipõleti on kasutusel aastast 1987. Viljandi linna katlamaja ei ole kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi kohustuslane, mis mõjutab soojahinda soodsamas suunas.

Viljandi linna katlamajale on Eesti Jõujaamade ja Kaugkütte Ühingu (EJKÜ) poolt antud 2018. aastal märgis "Tõhus kaugküte", mis tõendab Viljandi linna kaugkütte energiatõhusust. Minuomavalitsus.ee andmetel on Eesti keskmiseks soojuse hinnaks 2024. a seisuga olnud 85,38 EUR/MWh kohta, mil Viljandi linnas oli soojuse hinnaks 74,42 EUR/MWh, pakkudes seega keskmisest soodsamat kaugkütte hinda, kuuludes 16% KOV-ide hulka, kes samaväärset tulemust on suutnud pakkuda.

Viljandi linna arengukava seab eesmärgiks taristu arendamisel taastuenergia kasutuselevõtu. Tegevusena on kavandatud taastuenergia laiemat rakendamist linnale kuuluvates hoonetes, milleks otsitakse võimalusi päikesepaneelide paigaldamiseks hoonetele ning taastuenergialahenduste kasutamise võimaluste tutvustamist.

Taastuenergeetika Eesti kaardirakenduses toodud statistika järgi on Viljandi linna territooriumil kokku 6 päikeseelektrijaama, 1 hüdroelektrijaam⁷, 6 soojatootmise käitist. Eleringi 2025. a andmetel on võrku ühendatud taastuvelektrit Viljandi linnas 6,5 MW ulatuses, millest 6,4 MW on päike ning 0,1 MW hüdroenergia. Kavandamisel on 2025. a detsembri seisuga 2 päikeseelektrijaama ning 1 akusalvestuse rajamine. Üld- ega detailplaneeringuga ei ole kavandatud tuuleenergeetikaga seotud alasid linna territooriumil.

Üldplaneeringu uuendamisega on alustatud ning hetkel kehtib üldplaneering, mis on kinnitatud 2010.aastal. Kehtivas üldplaneeringus ei ole kavandatud taastuenergia arendamisega seotud investeeringuid või maakasutuse otstarvet. Enamus omavalitsusi on seda teed läinud ning Viljandi linn on üks 8-st KOV-ist, kelle üldplaneering taastuenergiaga seotud maakasutust ei ole veel planeerinud.

Viljandi linnal on kasutusel energijahtimise tööriist⁸, mis võimaldab jälgida linna hallatavate hoonete energiatarbimise ja energia tootmisega seotud andmeid alates 2015. aastast. Andmekoosseis hõlmab kütte, elektri ja vee kasutamist ning tarbega seotud hindasid, samuti taastuenergia tootmist (päikesepaneelide tootlikkus).

Tänavavalgustuse arendamise ja hooldamise eest vastutab Viljandi Veevõrk AS. Sellega on süsteemselt tegeletud aastast 2011, kusjuures valgustuspunktide arv on jäänud samaks (ca 3200 punkti), kuid vähenemine kasutatava energia arvelt on 2,5 korda. Kogu linnas vajab veel vahetamist uute valgustite vastu ca 1000 Na-lampi. Arengukavas toodud eesmärgiks on tänavavalgustuse energiatõhususe suurendamine. Selleks on kavandatud olemasolevate tänavavalgustuslampide ja -süsteemide asendamist kaasaegsete energiasäästlike lampidega. Hooajaliste valgustuslahenduste valikul kasutatakse energiasäästlikke lahendusi.

Viljandi linnas on loodud kriisivalmiduse spetsialisti ametikoht ning Viljandi linna kodulehe kaudu jagatakse avalikkusele infot kriisivalmiduse kohta, sh elektrikatkestuste kohta. Viljandi linna arengukava kohaselt on linnas olevad tootmisalad vajalike võimsustega tagatud ning varustuskindlus on samuti piisav. Linna territooriumil asuvat elektrivõrku on viimastel aastatel oluliselt ümber ehitatud.

6.4 Taristu ja ehitised

Arengukava kohaselt on eesmärgiks hoonetega seonduvalt taastuenergia laiem kasutamine ja energiasäästu põhimõtete rakendamine. Minuomavalitsus.ee andmetel ja arengukavast lähtuvalt on eesmärgiks kinnisvara rekonstrueerimisel ja haldamisel

---

⁷ Keskkonnalubaderegistri KOTKAS andmetel omab Viljandi linnas paisutamiseks ja hüdroenergia tootmiseks luba OÜ Meie Gabriel (keskkonnaluba: L.VV/324804)

⁸ Viljandi linna energijahtimise tööriist: <https://viljandi.ee/keskkond-ehitus-ja-teed/keskkonnaregulatsioonid-ja-kliima/energijahtimise-tooriist/>

energiasäästlike lahenduste kasutamine ning taastuenergia kasutamine. Arengukavast tulenevalt on tegevusena kavandanud linnale kuuluvatele hoonetele päikesejaamade paigaldamine ning energiatõhususe suurendamine vastates hoonete energiatõhususe direktiivi nõuetele.

Viljandi linnal on olemas energijahtimise tööriist, mis võimaldab järgida linnale kuuluvate hoonete energiatarvet. Minuomavalitsus.ee andmetel on Viljandi linnas hallatavate hoonete hulgas vähemalt C-klassi määrgisega hooned 2024. a seisuga kokku 9 (energiamäärgise kohustusega hooned on kokku 36). Kõrgema teenustaseme saavutamiseks peaks vastama vähemalt 50% hoonetest miinimumina C-klassi energiamäärgisele.

Linnal on olemas ülevaade enda haldusesse kuuluvate hoonete energiatõhususest, kuna on teada andmed energiamäärgise kohta ning selle kohta, milline on jooksevtarve.

Viljandi linn toetab järjepidevalt muinsuskaitse väärtusega hoonete või rajatiste korrastamist, mis võimaldab originaal- või ehitusaegsete detailide ja avatäidete restaureerimist ja hoonete värvimist. Toetusmääraks on 50% tööde maksumusest.

2024. a on kinnitatud korteriühitustele toetuse andmise kord, mille järgi toetatakse muuhulgas kriisikindluse suurendamist, elektriautode laadimisvõimaluste loomist, jäätmete liigiti kogumise lahendusi, haljasalade ja liikuvusvõimaluste parandamist. Toetusmääraks on 30% ning kehtestatud on maksimaalsed määrad kas 10 000 eurot üksiktaotleja või 30 000 eurot ühistaotleja kohta.

Arengukavas toodud eesmärgiks on, et linnaruum ja üldkasutatavad hooned oleksid ligipääsetavad, sh liikumis-, nägemis- ja kuulmispuudega inimestele. Linnaruumi kujundamine ja planeerimine laste ja liikumiskõhustega inimeste vajadustele vastavalt, säilitamaks iseseisvat liikumisvõimet ning toetades vaimset kui füüsilist heaolu ning tervist. Arengukavas on toodud kavandatud tegevusena üldkasutatavate ehitiste auditeerimine eesmärgiga selgitada välja, kas on tagatud liikumis-, nägemis- ja kuulmispuudega inimeste liikumine ehituslike takistusteta avalikes kohtades ja üldkasutatavates hoonetes.

6.5 Liikuvus

Liikuvus on Viljandi linnas olnud üheks fookuseks. 2020. aastal valmis Viljandi linna ja MTÜ Viljandimaa Ühistranspordikeskuse tellitud analüüs "Avaliku liiniveo teenuskorralduse mudeli parendamine Viljandi linnas ja selle lähiümbruses"⁹. Ühistransporti korraldab MTÜ Viljandimaa Ühistranspordikeskus. 2022. aastal valmis

⁹ Inseneribüroo Stratum läbi viidud analüüs: <https://transport.viljandimaa.ee/wp-content/uploads/2020/11/Aruanne-1.pdf>

Viljandi linna kergliikluse uuring ja analüüs ning kergliikluse valdkonna arendamise strateegia. Viljandi linna üldplaneeringu koostamise raames teostati 2023. aastal liikuvus- ja liiklusuuring. Koostamisel olevas uues üldplaneeringus nähakse samuti ette muutusi liikluses, sh kergliikluse ja ühistranspordi arendamist.

Arengukavas meede 13 “Kliimamuutuste leevendamine ja mõjuga kohanemine. Saaste vähendamine” näeb ette mitmeid liikuvusega seotud tegevusi. Meede 13.3 näeb ette kergliiklusvõimaluste propageerimist, kus liikumishajumusi kujundatakse kampaaniate ja ürituste korraldamisega. Autoliikluse negatiivse mõju vähendamiseks tõstetakse ohutust ja vähendatakse piirkiirust lasteasutuste, elamurajoonide ja vanalinna piirkonnas (meede 13.6). Liiklusvahendite rentimisvõimaluste arendamiseks jätkatakse koostööd eraettevõtetega tõukerataste rentimise võimaluse pakkumist ja otsitakse võimalust ka jalgrataste ja sõiduautode lühiajalise rendi pakkumiseks (meede 13.7). Perspektiivsete tegevustena on nähtud koostöös MTÜ Viljandimaa Ühistranspordikeskus otsida võimalusi keskkonnasäästlike kütuseid kasutavate busside kasutuselevõtuks linnaliikluses (meede 13.4) ja elektriautode laadimisvõrgustiku laiendamine (meede 13.8).

Arengukavas meede 16 “Kaasaegse taristu väljaarendamine” sisaldab mitmeid taristuga seotud tegevusi, seal hulgas mitmete tänavate rekonstrueerimist ja projekteerimist. Eesmärgiks on nii sõidetavuse parandamine, liikluse ohutumaks muutmine ja kergliiklusteede võrgustiku arendamine. Selleks on eesmärgiks on linnaosasid ühendamiseks loodud kergliiklusteede võrgustik, mis tagab mugava ja tervikliku jalgrattasõidu võimaluse linna eri piirkondade, suuremate kaubandus-, teenindus- ja sotsiaalhoonete ning puhkealade vahel. Selleks on tegevustena kavandatud kergliiklusvõimaluste propageerimist ning kergliikluse strateegia elluviimine, kus keskendutakse linnaosade vahelise katkematu liikuvuse rajamisele (Männimäe, Paalalinna, Uueveski, Peetrimõisa, Kösti). Samuti on kavandatud tööstuspiirkondades liikuvuse parendamiseks kergliiklusteede rajamine.

Arengukavas meetme 19 “Koostöövõimekuse tõstmine ja koostöövõrgustike arendamine” ühe tegevusena on ära toodud ühistranspordi liinivõrgu optimeerimine ja arendamine. Selleks rakendatakse koostöös MTÜ Viljandimaa Ühistranspordikeskusega liinivõrgu ja liikuvuse analüüsi tulemusi ning viiakse ellu muudatusi liinivõrgus.

6.6 Elanikkonna kaitse ja riskide maandamine

Viljandil on olemas turvalisuse profiil ja tegevuskava ning hädaolukorra lahendamise plaan, kuid need ei käsitle äärmuslikest ilmastikutingimustest tingitud ohtudega toimetulemist. Loodud on kriisivalmiduse spetsialisti ametikoht, kelle ülesannete hulka kuulub kriisiennetus ja kriisideks valmistumine, sh vastavate plaanide koostamine.

Viljandi linna kliimarisikide suhtes haavatavuse hindamiseks tuleb läbi viia põhjalik haavatavuse analüüs, arvestades nii Viljandi kliimaohtudele avatust kui ka elanikkonna

ja teenuste tundlikkust ohtude suhtes. Hetkel sellist analüüsi tehtud ei ole. Maa- ja ruumiameti kaardirakenduse kohaselt ei esine piirkonnas veekogudest tingitud üleujutusriskiga alasid. Samuti ei ole üleujutusriskiga alasid kaardistatud. Samas on töörühmadest laekunud info kohaselt Viljandis piirkondi, kus esineb nii üleujutusi (Jakobsoni ja Lossi tänava ristmik) kui ka erosiooni ja tee lagunemist (Liiva tänav).

Tänavahoolduse kohta on Viljandi linna kodulehel esitatud meelespea kinnistuomanikele tänavahoolduse tegemise kohta, mis muu hulgas viitab, et lume- ja libedustõrjet tuleb teostada õigeaegselt. Linna territooriumil teostab lepingu alusel libeduse tõrjet ja lumehooldust Stone House OÜ. Kuivõrd on Stone House OÜ arvestanud kliimamuutustest tingitud riskidega, sh sademete režiimi muutustega oma tegevuses ja kui operatiivselt on ettevõtte suuteline reageerima ekstreemsetele oludele, tuleb täiendavalt välja selgitada.

Baasanalüüsi käigus ei tuvastatud, kas ja millisel määral on Viljandi linna allasutused teinud kliimariskidest enim haavatavatele riskigruppidele teavitustööd ning kuidas tegutsetakse ekstreemsetes olukordades. Kuumalainete korral on projekti "Kliimamuutuste leevendamine ja mõjuga kohanemise tegevused Viljandi linnas" raames paigaldatud 6 avaliku joogikraani. Samuti on avatud Sakala keskuses kerksuskeskus, mis võimaldab inimestel saada ajutist leevendust eriolukordade korral – näiteks elektrikatkestuste korral seadmete laadimine, puhta vee kättesaamine ja kuuma eest varjumine.

2025. aasta suvel avati Viljandis uus haigla ja tervisekeskuse kompleks Tervikum. Haiglakompleks pakub nii erakorralist abi, perearstiabi kui ka haiglaravi teenuseid.

6.7 Majandus ja ettevõtlus, sh biomajandus

Äriregistri andmetel on 15.04.2025 seisuga Viljandi linnas registreeritud 37 aktsiaseltsi, 2361 osaühingut, 361 füüsilisest isikust ettevõtjat, 81 usaldusühingut, 15 tulundusühingut, 8 täisühingut, 12 sihtasutust, 269 mittetulundusühingut ning 490 korteriühingut. Maksumaksjate arv 2025 jaanuari seisuga on 7612 ja keskmine väljamakse kuus 1689 €. EMTAK 2025 koodiga „Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük“ ettevõtteid on registreeritud Viljandi linnas 147. Küll ei ole eeldatavalt nende tootmine Viljandi linna territooriumil.

Loomade registri andmetel on Viljandi linnas 7 tegevuskohta, mis hõlmavad järgnevaid valdkondi: seakasvatus (eelduslikult loomade transport), munakanade pidamine, mesilaste pidamine. Viljandi linn ei ole strateegiliselt kavandanud või rakendanud bioenergia ressursside kasutust, seega on biomajanduse roll ja osakaal Viljandi linna territooriumil marginaalne.

Viljandi linna arengukava- ja strateegia kohaselt jätkub Männimäe, Kantremaa ja Rohelise tänava piirkonna tööstusalade väljaarendamine eesmärgiga võimaldada uute

ettevõtete ja uute töökohtade loomist. Ettevõtlusalade infrastruktuur, linna hea maine ning tõhus koostöö omavalitsuste, riigi ja rahvusvahelisel tasandil soodustab ettevõtete arengut. Targa linna põhimõtete rakendamine, innovatsiooni, ringmajanduse ja ettevõtete ning organisatsioonide vaheliste sümbiooside loomise soodustamine ja tunnustamine toetab koostööd ning tõstab linna atraktiivsust ettevõtjatele ning investoritele.

Põllumaad, majandatavat metsamaad ega ka turbakaevandusi Viljandi linna territooriumil ei ole. Seetõttu pole tarvis ka nende sektorite kliimamuutustega seotud riske maandada. Selle sektori Viljandi linnas elavate, aga väljaspool omavalitsust töötavate kodanike tööhõive kohta info puudub.

Praeguseks ei ole Viljandi linna hinnatud tulevikus (näiteks 15 ja 30 aasta pärast) piirkonna ettevõtluskeskkonna muutust tulenevalt kliimamuutuste mõjust. Kliimamuutuste mõju ettevõtluskeskkonnale ei ole hinnatud ning ka võimalusi ettevõtluskeskkonna suunamiseks pikas plaanis pole kliimamuutuste kontekstis analüüsitud. Ettevõtjaid ei ole eraldi teavitatud piirkondlikest kliimariskidest. Praeguseks ei rakendata linnas vabatahtlikke keskkonnahoidlike riigihangete põhimõtteid, samuti ei ole läbivalt rakendatud ürituste korraldamisel keskkonnahoidlikkuse põhimõtteid. Ringmajanduse põhimõtteid on mainitud kehtivas jäätmekavas pigem põgusalt, arengukavas on viidatud ettevõtete ja organisatsioonide vahelisele sümbiooside arendamisele. Jäätmetekke vältimine ja keskkonnateadlikkuse tõstmine on ainsad kogukonda laiemalt kaasavad ringmajandust ja ressursikasutust hõlmavad tegevused. Kliimamuutuste mõjust tulenevate riskide hindamine ja maandamine majapidamiste osas on minimaalne, piirdudes koostööga AS Viljandi Veevärgiga sademeveega seotud riskide vähendamisega.

6.8 Ringmajandus, jäätmed ja veemajandus

Viljandi linnal on kehtiv jäätmekava 2021-2026. Käesoleva vahearuande esitamise ajaks on Viljandi linn koostamas ka uut jäätmekava, mille eelnõu on esitatud avalikuks aruteluks¹⁰ ning seda menetletakse Viljandi volikogus.

KOV kogub infot piirkonnas asuvatest jäätmete liigiti kogumise võimalustest ning mahtudest erinevate jäätmeliikide lõikes. Välja on toodud segapakendi, paber ja papp, klaaspakendi ja tekstiili prügikonteinerite arv ning kogutud segaolmejäätmete hulk aasta kohta. Viljandi linna jäätmekava jaoks on hinnatud ka teiste jäätmeliikide teke. Linnas tekkis aastatel 2020-2024 keskmiselt 49 304 tonni jäätmeid, millest 16% ehk 8094 tonni koguti olmejäätmetena (Viljandi linna jäätmekava 2026-2031 eelnõu).

---

¹⁰Uudis Viljandi linna uue jäätmekava arutelust 05.03.2026: <https://viljandi.ee/avalik-arutelu-viljandi-linna-jaatmekava-2026-2031/>

Viljandi linn on saavutanud pakendijäätmete liigiti kogumise võrgustikus Minuomavalitsus.ee andmetel edasijõudnud taseme, mis tähendab, et pooltes punktides peab olema võimalik anda ära kõiki pakendite materjale vähemalt kolmeks liigiks eraldi kogutuna (klaas, paber ja papp, plast- ja metallpakend). Siiski järgmine tase on saavutamata, mis tähendab, et kõikides punktides on võimalik anda ära kõiki pakendite materjale vähemalt kolmeks liigiks eraldi kogutuna (klaas, paber ja papp, plast- ja metallpakend). Seetõttu võib öelda, et kogumispunktide arv ei ole piisav.

Jäätmejaamade lahtiolekuaegade paindlikkuse osas on Viljandi linn saavutanud Minuomavalitsus.ee andmetel baastaseme, mis tähendab, et jäätmejaamad on lahti vähemalt kolmel päeval nädalas, sh ühel puhkepäeval. Siiski edasijõudnud/eeskujulik tasemele pole veel jõutud, mis tõttu võib hinnata, et tühjendamise sagedus/võimalus pole elanike jaoks piisav.

Viljandi linn on saavutanud elanike rahulolu jäätmeveo korralduse ja kogumiskohtadega "baastaseme", mis viitab sellele, et jäätmemajandus ja korraldus ei ole elanike jaoks piisavalt mugav.

Arengukavas on kirjas, et jäätmete taaskasutamise korraldamine linna territooriumil on pidev protsess ning sõltub Euroopa Liidu nõuetest, mille kohaselt aastaks 2025 on eesmärgiks suunata 55% olmejäätmeid ringlusse, aastal 2030 60% ja aastal 2035 vähemalt 65%.

Jäätmekavas on välja toodud, et jäätmejaamas teenindatakse Viljandi linna ja naabervaldade elanikke ja ettevõtteid. Jätkuv soov on leida võimalusi naaberomavalitsustega koostöök, kuid täpsemad kirjeldused kokkulepitud tegevustest naabruses asuvate omavalitsustega puuduvad.

Korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikideks on segaolmejäätmed, paber ja kartongijäätmed, biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed ning pakendijäätmed. Viljandi jäätmejaamas võetakse vastu tavajäätmeid, ohtlikke jäätmeid ja taaskasutatavaid jäätmeid. Kuigi kogutud jäätmeliigid ja mahud on Viljandi linnale teada, siis puuduvad kindlad eesmärgid ja tegevused jäätmetekke vähendamiseks ja ringlusse võtmiseks. Samuti pole elanike jaoks jäätmemajandus veel piisavalt mugav. Siiski on Viljandi linnal toimiv jäätmekorraldus süsteem, kuid puuduvad kindlad eesmärgid ja tegevused jäätmetekke vähendamiseks ning tulevikus tuleks rohkem tähelepanu pöörata elanikkonna rahulolu tõstmisele seoses jäätmekorraldusega.

Ringmajanduse osas on Viljandi linnal koostöölepingud taaskasutusorganisatsioonidega, kuid puudub ülevaade, kuidas üksuste töö on korraldatud ning kas ringmajanduse mudeli põhimõtteid järgitakse süsteemselt. Parandustöökodade ja ringmajanduskeskuste olemasolu ning piisavus elanikkonna nõudluse katmiseks ei ole hinnatud. Seega on Viljandi linn alustanud ringmajanduse

alaseid tegevusi, kuid süsteemne ja terviklik rakendamine vajab täiendavat analüüsi ja arendamist.

Viljandi linn on veemajanduse korralduse mõistes tervikuna tiheasustusala. Veemajanduse korraldus Viljandi linnas on heal tasemel ja vastab kõigile olulisematele nõuetele. Viljandi linnal on kehtestatud ja avalikustatud reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskiri. Linnal on nõude korral ülevaade kohtkäitlussüsteemidest ja nende seisukorrast. Ühisveevärgiga on liitunud vähemalt 95% elanikest ning vesi vastab kvaliteedinõuetele ning heitvee puhastamisnäitajad vastavad keskkonnakaitse nõuetele. 100% heitveest vastab kõigile veeloaga kehtestatud nõuetele ning veevärgi vesi vastab kvaliteedinõuetele. Viljandi linnas on ühiskanalisatsiooniga liitunud arvutuslikult 16 839 (98%) inimest. Viljandi Veevärgil on teada kus puudub ühendus ühiskanalisatsiooniga ja millises seisukorras kohtkäitlussüsteem on kasutusel.

6.9 Kogukond, teadlikkus ja koostöö

Arengukava meetme 4 raames viidi läbi tegevusi elanike teadlikkuse tõstmiseks kriisiolukorras käitumisest, ennetus- ja kaitseabinõude kasutamisest ning turva- ja ohutusnõuetest ja oskusest neid järgida, et ennetada ohtusid ning kujundada tervist ja elu säästev käitumine. Loov Viljandi eestvedamisel viidi läbi kogukonnaakadeemia programm, mis keskendus kogukonna valmisolekule ja toimetulekule kriisides.

Viljandi linnas on kriisivalmidust suurendatud järk-järgult. Välja on ehitatud generaatoriühendused 5 evakuatsioonikohas ning on soetatud ka mobiilseid elektrigeneraatoreid.

Kliimamuutustest tingitud haavatavust ei ole hinnatud kogukonna enimhaavatavatele inimgruppidele. Baasanalüüsi läbiviimisel puudusid ka andmed, et lähtuvalt kliimamuutustest oleks tõhustatud riskijuhtimist ja suurendatud Viljandi linna ametnike ja töötajate teadlikkust. Samuti ei ole infot, et oleks suurendatud nende kompetentsi kliimamuutustega kaasnevate riskide ning võimaluste osas kliimamuutuste leevendamisele ja mõjuga kohanemisele kaasa aitamisel.

Arengukava meede 12 käsitleb keskkonnateadlikkuse tõstmist, kuid ei ole eraldi tegevusena välja toodud teadlikkuse tõstmist kliimamuutuste kohta. Tegevused on pigem suunatud jäätmete ja ringmajanduse teadlikkuse tõstmiseks.

7 Töörühmade sisend

Alljärgnevalt on toodud veebruaris ja märtsis 2026 läbiviidud avalike töörühmade arutatud teemad ja nende kokkuvõtted. Vahearuande koostaja on koondanud kokku ka kõik töörühmade arutelude käigus tehtud ettepanekud ning need on lisadena edastatud koos vahearuandega tellijale.

7.1 Noorte volikogu

Noorte volikogu kohtumisel arutati selle üle, mis on Viljandis elamise eelised ning millised puudujäägid. Lisaks arutati Viljandi pikaajalist visiooni ehk käidi välja mõtteid milline võiks Viljandi olla aastal 2040.

Viljandi KEKK-i teemadest koguti mõtteid liikuvuse, linnaruumi ja ringmajanduse arendamise kohta.

7.1.1 Liikuvus

Väljakutsed: Viljandis tekitab liikumises raskusi jalgrattaga järve äärde pääsemine, eriti Paalalinnast, kus liikumised ei ole sujuvad. Mitmel pool on kõnnitee servad liiga kõrged ning mitmes linnaosas – näiteks Kantrekülas – puuduvad osaliselt nii kõnniteed kui ühtne jalgrattavõrk. Bussiliiklus on ebapiisav: järve äärde sõidab vaid üks liin harva, maakonnaliinide peatused ja väljumised ei ole paindlikud ning talvisel ajal tuntakse headest bussilahendustest eriti puudust. Renditõukerataste jaotumine on ebaühtlane ning uute liikluslahendustega harjumine võtab inimestel aega. Lisaks lisandub probleemina ühe bussiliini (Lux Express) kadumine.

Lahendused: linnas võiks arendada eelkõige viise jalgsi liikumise tingimuste parandamiseks, mis on ka praegu Viljandi kompaktsuse tõttu piisavalt mugav, lisaks ka parandada bussiliiklust. Soovitakse bussiliini järve äärde ning hilisemaid bussiväljumisi. Liikuvuse parandamiseks peetakse oluliseks rohkem kiiremaks liiklemiseks mõeldud vaheteid, näiteks selgemat jalgrattateede võrgustikku, ning läbimõeldud parkimislahendusi, mis toetaksid sujuvat liikumist ja inimsõbralikku linnaruumi.

7.1.2 Linnaruumi arendamine

Väljakutsed: Viljandi linnaruumi väljakutsed avalduvad eelkõige hoonete ja avalike alade kasutusmugavuses. Viljandi Gümnaasiumi uues hooneosas on probleemiks jahedus, mis on tingitud suurest klaaspinnast, samas kui vanemas hooneosas probleemi ei esine. Jahe on ka tantsustuudios Kaalu tänaval. Lisaks on terviserada Karksi poole suunas valgustamata, mis muudab selle kasutamise pimedal ajal ebamugavaks ja potentsiaalselt ohtlikuks.

Lahendused: linnaruumi inimkesksemaks ja kasutajasõbralikumaks muutmine. Rubiini plats võiks areneda aktiivseks tegevusalaks, linnapilti lisataks rohkem puid ja lilli (sarnaselt spordihoone ees olevatele lahendustele) ning joogiveekraanid, mis on juba kasutusel, võiksid olla veelgi arvukamad.

7.1.3 Ringmajanduse arendamine

Väljakutsed: ringmajanduse peamine probleem on see, et linnas ei ole piisavalt sorteerimiseks mõeldud prügikaste, mistõttu jäätmete liigiti kogumine ei ole inimestele mugav ega kergesti kättesaadav.

Lahendused: selged ja arusaadavad juhised prügikastide juures, näiteks mis sinna tohib ja ei tohi visata koos näidetega. Oluline on ka vanemate rolli tugevdamine jäätmealase info edasiandmisel ning tekstiili ja riiete kogumispunktide paiknemine keskustes ja poodides, mis toetab materjalide korduskasutust.

7.2 Avalike teenuste tööühm

Avalike teenuste tööühma kohtumisel arutati selle üle, mis on Viljandis elamise eelised ning millised puudujäägid. Viljandi KEKK-i teemadest koguti mõtteid liikuvuse, ring- ja jäätmemajanduse, sooja-, vee- ja elumumajanduse arendamise kohta.

7.2.1 Liikuvus

Väljakutsed: Viljandi liikuvust piiravad nii linnaruumilised kui korralduslikud tegurid. Puudub pikaajaline strateegia liikuvusega seotud teenuste arendamiseks. Viljandi linna liigendatuse tõttu jagab Valuoja org linna kaheks, tekitades sidususe probleeme ja ülekoormatud liiklussõlmi. Põhjaosa ühendused on ebapiisavad ning kergliiklusteede võrgustik on katkendlik, mis vähendab mugavat liikumist. Ühistransporti mõjutavad pikad, hajusad liinid, piiratud rahastus ja rongiühenduse graafik, mistõttu sõltuvad paljud tegevused, eriti laste huviringid, autost. Lisaks kujundavad liikumist kitsad kõnniteed, hooldamata bussipeatused ja nõrk liiklemiskultuur. Probleeme lisavad äärelinna kolivad riigiasutused, pargi-ja-sõida kasutajate surve ning alternatiivkütuste kõrge hind, mis takistab bussivõrgu ajakohastamist.

Lahendused: Viljandi liikuvuse parandamiseks nähakse vajadust pikaajalise tegevuskava järele, mis looks selged põhimõtted liiklussõlmede ja teede arendamiseks. Oluliseks peetakse põhjaosa paremat ühendamist ülejäänud linnaga ning olemasolevate probleemsete kohtade lahendamist. Kergliikluse arendamine, sh aastaringne liikumisvõimalus ja liikluskultuuri edendamine, aitaks suurendada iseseisvat liikumist, eriti noorte seas. Ühistranspordi parandamiseks tuleks kaaluda liinivõrgu korrastamist, vajalik oleks lisarahastust ja majanduslikult põhjendatud otsuste tegemist. Heite vähendamiseks võiks kaaluda bussides HVO kütuste kasutamist. Tasuliste parkimisalade laiendamine võiks suurendada jõustamisel ka linnatulusid. Busside kasutajamugavuse tõstmiseks tuleks paigaldada varjualused bussipeatusesse, see annaks võimaluse jagada ka kodanikele infot linna teenustest, sh kriisiinfo lisamine. Lisaks rõhutatakse riigi ja omavalitsuse koostööd asutuste paiknemise koordineerimisel ning ühtsete põhimõtete rakendamist teede rekonstrueerimisel, et tagada terviklik ja toimiv liikumiskeskond. Oluline on ka lisada kõrghaljastust ja pinke, mis muudavad elukeskkonda inim- ja loodussõbralikumaks.

7.2.2 Ring- ja jäätmemajanduse arendamine

Väljakutsed: Viljandi ring- ja jäätmemajandust mõjutavad mitmed probleemid: pakendikonteineritesse satub olmeprügi, jäätmejaamad ei võta vastu kõiki jäätmekoode

ning jäätmekava keskendub vaid linna piiridele, mis ei vasta inimeste tegelikele liikumistele. Liigiti kogumist rakendatakse vähe ning ringmajanduse põhimõtted ei ole kavadesse integreeritud. Puudulik on tekstiili- ja elektroonikajäätmete kogumine, samuti koostöövõrgustik, mis toetaks korduskasutust ja parandamist. Probleeme tekitavad ka ühtsete tähistuste puudumine, liigiti sorteerimise keerukus ning vähene kompostimine majapidamistes. Lisaks napib prügikaste linnaruumis ja poodide juures, mis suurendab prügi sattumist valedesse kohtadesse.

Lahendused: Viljandis nähakse ring- ja jäätmemajanduse parandamiseks vajadust muuta süsteem paindlikumaks ja kasutajasõbralikumaks. Oluliseks peetakse pakendikonteinerite viimist kinnistute juurde ning ühtsete siltide ja värvide kasutuselevõttu, mis lihtsustaks sorteerimist. Jäätmejaamas soovitatakse rakendada eelsortimist ja võimaldada materjalide edasist kasutust või parandamist, toetades korduskasutust ja remonditöökodasid.

Lahendustena tuuakse välja ohtlike, biojäätmete (nt lehtede äravedu 2 korda aastas), elektroonika- ja tekstiilijäätmete regulaarseid kogumisringid, kompostimise tõhusamat rakendamist ning modulaarseid kogumislahendusi, mis arvestavad erinevate elamutüüpide vajadusi. Samuti rõhutatakse teadlikkuse tõstmist, liigtarbimise vähendamist ning linna rolli info jagamisel ja reeglite jõustamisel, et tagada ringmajanduse põhimõtete laiem rakendumine. Jäätmete liigiti kogumiseks on vaja lihtsustada süsteemi ja tagada pikaajaline selgus, et oleks võimalik kohaneda. Samuti peaks jäätmete üleandmine olema ligipääsetav ehk võimalikult tarbijate lähedal (nt poodide juures) ning ligipääsetav ka autoga (nt taara või muu raskemate jäätmete üleandmiseks). Tekstiilijäätmete kogumisel võiks arvestada heade praktikatega ka teistest linnadest.

7.2.3 Soojamajanduse arendamine

Väljakutsed: Viljandi soojamajandust mõjutavad mitmed takistused: süsinikuneutraalsuse saavutamine näib keeruline, päikeseenergia müük või salvestamine on piiratud ning liitumine võrguga liiga kulukas. Puuduvad riiklikud meetmed ja salvestusruumidele seatud tuleohutusnõuded muudavad investeeringute tegemise raskemaks. Kaugkütte arendamise info ei jõua piisavalt kiiresti korteriühistuteni ning ülejäävat päikeseenergiat pole võimalik tõhusalt kasutada. Samuti tekitab probleeme ulatuslik ahiküte, mis suurendab õhusaastet ja näitab, et hoonete põhikütteallikad ei ole piisavalt kaasaegsed. Samuti on jätkuv vajadus toetusmeetmete vastu.

Lahendused: Viljandi soojamajanduse parendamiseks nähakse lahendusena torustike uuendamist, et vähendada soojakadu, ning toetusi kütteseadmete kaasaajastamiseks. Oluliseks peetakse kohalike energialahenduste arendamist ja läbipaistvamat infot kaugkütte arendusplaanide kohta, sh regulaarseid teavitusi korteriühistutele. Samuti

soovitatakse ühendada kommunaalvõrgud tänavate rekonstrueerimise käigus ning lihtsustada hoonete liitumist kaugküttega, viies vajalikud ühendused varakult välja. Energiatootmist toetaks allikate mitmekesistamine, sealhulgas väiketuulikute lubamine linnaruumis. Kriisikindluse tagamiseks peetakse vajalikuks võimalust säilitada olemasolev ahi ka siis, kui kasutatakse alternatiivseid küttelehendusi.

7.2.4 Veemajanduse arendamine

Väljakutsed: Viljandi veemajanduses tekitavad raskusi nii sademete kui pinnase eripärad: mitmes piirkonnas tekivad üleujutused, järve nõlvadel esineb erosiooni ning järve uhutud liiva ei ole lubatud eemaldada. Probleeme süvendavad kinni aetud kraavid ja avatud allikad, mis juhivad vett teedele või põhjustavad talvel jäätumist. Vananenud kanalisatsioonivõrk ja ülekoormatud sadeveetrassid ei suuda koormustega toime tulla, samal ajal kui savine pinnas raskendab vee imbumist. Tänavatelt kaasaveetavad saasteained halvendavad järve ja Valuoja veekvaliteeti, mis viitab vajadusele terviklikumate ja toimivamate lahenduste järele.

Lahendused: Viljandi veemajanduse probleemide lahendamiseks nähakse vajadust suunata allikate vett kontrollitult drenaažidesse ning rakendada looduspõhiseid lahendusi, mis aitaksid sademeid koguda ja hajutada. Üldplaneeringusse soovitatakse lisada selged suunised üleujutuste ja erosiooniohtlike alade käsitlemiseks, samuti süvendada kraave, et parandada vee akumulereerumist. Projekteerimistingimustes rõhutatakse sademevee juhtimist maasse, mitte tänavatele, ning vajadust pinnaseuuringute järele, et valida sobivaimad tehnilised lahendused. Teede rekonstrueerimisel peetakse oluliseks tänavatasapinna korrigeerimist, et vähendada vee kogunemist ja tagada toimiv ning vastupidav veeäravool.

7.2.5 Elamumajanduse arendamine

Väljakutsed: Viljandi elamumajanduses tekitavad probleeme vanade hoonete soojustamisega kaasnevad uued tehnilised mured, valglinnastumise kasv ning uusarenduste tõttu vähenev kõrghaljastus, mis muudab elukeskkonna vähem sidusaks ja vähendab rohealade osakaalu. Need tegurid nõuavad terviklikku lähenemist, et hoida linnaruumi tasakaalus ja tagada elukvartalite jätkusuutlik areng.

Lahendused: Viljandi elamumajanduse arendamiseks peetakse oluliseks hinnata hoonete kogu olelusringi, vaadata üle parkimisnõuded ning tagada, et detailplaneeringud säilitaksid olemasoleva kõrghaljastuse. Linnal soovitatakse rajada Männimäele parkimismaja, kasutada hoonete katusepindu energia tootmiseks ja elektriautode laadimiseks ning olla linnavalitsusel eeskujuks teistele ka enda hoonefondi korrastamisel. Samuti rõhutatakse istikute istutamist ja rohealade suurendamist elamupiirkondades, et hoida linnaruum tasakaalus ja parandada elukeskkonda.

7.3 Ettevõtluse töörühm

Ettevõtluse töörühma kohtumisel ei osalenud otse kutsutud ettevõtete esindajaid (eelregistreerijaid oli kokku 3), seetõttu arutati teemasid linnavalitsuse vaatest ettevõtluse toetamiseks. Ettevõtluse töörühma kohtumisel arutleti selle üle, mis on Viljandis elamise eelised ning millised puudujäägid. Viljandi KEKK-i teemadest koguti mõtteid ettevõtluse arendamise, ringmajanduse ja hoonete energiatõhususe arendamise kohta.

7.3.1 Ettevõtluse arendamine

Väljakutsed: Viljandi ettevõtluskeskkonda piirab sobiva arendusmaa nappus nii munitsipaal- kui eraomandis, mis takistab ettevõtete laienemist ja uute investeeringute ligimeelitamist. Linnal on vaja lahendada veekeskuse piirkonna arenguga seotud taristuküsimused ning tugevdada koostööd erinevate valdkondade vahel, et vältida olukordi, kus lahendused ei toimi tervikuna. Lisaks pärsib ettevõtete kasvuvõimalusi elamispindade vähesus, mis muudab uute töötajate elama asumise keerukamaks.

Lahendused: Viljandis nähakse ettevõtluse arendamise võtmeks olemasolevate tööstuspiirkondade edasi arendamist, sh Puidu tn ja Tallinna tn suunal. Samuti peetakse oluliseks luua eeldused toetuste kaasamiseks ja kasutada senini alakasutatud alasid, nagu jäätmejaama ümbrus. Ettevõtluse kasvuks on hädavajalik parandada valdkondadeülest koostööd, tagada pikema vaatega planeerimine ning toetada menetlusprotsesse, mis võimaldavad ettevõtjatel kiiremini tegutseda. Tähtsal kohal on ka elamispindade arendamine ja sidus linnaruum, mis aitavad tuua piirkonda tööjõudu ja toetada ettevõtete laienemist. Ettevõtlusalade laiendamisel tuleks arvestada ka olemasolevate rohekoridoride ja nende säilitamisega. Taas võiks kokku kutsuda ka ettevõtluskomisjoni, et edasi arendada piirkondlikku ettevõtlust ka muude teemade küsimustes.

7.3.2 Ringmajanduse arendamine

Väljakutsed: Viljandi ringmajandust piiravad probleemsed jäätmeliigid (nt poroloon, ehitusjätmed), vähene koostöö ettevõtete vahel ja puudulikud lahendused materjalide kordus- ja ringlussevõtuks, mistõttu jääb ringmajanduse edendamine killustatuks ja ebaühtlaseks.

Lahendused: koostöövõrgustike tugevdamine, et arendada tööstussümbioosi, suurendada ehitusmaterjalide korduskasutust ning luua süsteeme, mis toetavad ringmajanduslike praktikate omaksvõtmist. Oluliseks peetakse ka ettevõtjate koolitamist ja algatuste suunamist, et ringmajandus muutuks nii majanduslikult kui keskkonnaliselt toimivaks osaks linna arengust.

7.3.3 Hoonete energiatõhusus

Väljakutsed: Viljandi hoonestuse arengut takistavad muinsuskaitsega seotud piirangud ja piiratud eelarve, mis muudavad vanade hoonete rekonstrueerimise keerukaks.

Lahendused: korteriühistute tugevdamine ja toetuste pakkumine, ümarlaua loomine korteriühistutega ühisteks otsusteks ning renoveerimishooldamise arendamist. Samuti peetakse oluliseks säilitada rekonstrueeritavates hoonetes mitmekesiseid kütelahendusi (st säilitada ka ahiküte).

7.4 Avaliku ruumi tööühm

Avaliku ruumi tööühma kohtumisel arutati selle üle, mis on Viljandis elamise eelised ning millised puudujärgid. Viljandi KEKK-i teemadest koguti mõtteid liikuvuse, linnaruumi, elamumajanduse arendamise ja kriisivalmiduse kohta.

7.4.1 Liikuvus

Väljakutsed: Viljandis seisneb liikuvuse peamine väljakutse kergliiklejate ja jalakäijate ebapiisavas taristus: puuduvad eraldatud teed, teekate ja märgistus on mitmel pool kehvast seisusest ning hooldus, kohati haljastus, lumetõrje ja sademevee juhtimine tänavatele ei taga ohutut liikumist. Probleeme tekitavad ka halvast nähtavustingimused, ohtlikud ülekäigukohad (eriti just jalgrattastega tee ületamisel) ning jalgratturite ja elektritõukerataste liikumiskiirused.

Mitmes piirkonnas, sealhulgas järve ääres, on ligipääsu piiratud ning ohutuse probleeme on ka Valuoja piirkonnas ning Tallinna tn ristumisel väikeste tänavatega. Samuti raskendab ohutut liikumist tõukerataste lohakas parkimine ja hoonetesse sisenemine parklate kaudu. Mõned kesklinna kergliiklusteed toimivad hästi (pigem ollakse rahul uue kergliiklusteega Männimäe piirkonnas), kuid üldiselt on liikumisteed vähe eristatavad ning mitmed olulised ühendused ja koridorid on välja arendamata (nt Kaalu tänav).

Lahendused: Viljandi liikuvusprobleemide leevendamiseks nähakse ette tervikliku taristu arendamist, mis hõlmab eraldatud ja selgelt tähistatud kergliiklusteede rajamist, sujuvamaid mahasõite ning teekoridoride planeerimist vastavalt tegelikele liikumiskiirustele. Oluliseks peetakse teehoolduse ja sademevee juhtimise parandamist, samuti rattaparklate ja teeninduspunktide lisamist.

Ohutuse tõstmiseks pakutakse välja nutiülekäigurajad, liiklejate teadlikkuse tõstmise programmid ning lahendused jalgratturite ja elektritõukerataste kiiruse ohjeldamiseks. Probleeme aitaks vähendada ka renditõukerataste parkimisreeglite rangem kehtestamine, tasulise parkimisala laiendamine ning liikluskorralduse parandamine järve ja veekeskuse vahelises piirkonnas. Võiks ära kasutada ka suurürituste ajal võimalusi viia tõukerataste rendipunkt äärelinna, et ohjeldada autode parkimist linna sees.

Lisaks nähakse vajadust mitmete ühenduste ja koridoride, nagu Reinu tee, Uueveski ja Valuoja oru ühenduse ning Männimäe teekoridoride edasiarendamise järele, et tagada sujuvam ja ohutum liikumisvõrgustik kogu linnas.

Koolides tuleks jätkata ja leida võimalusi koolitusteks kuidas liigelda jalgrataste ja tõukeratastega.

7.4.2 Linnaruumi arendamine

Väljakutsed: Viljandi linnaruumi peamisteks väljakutseteks on laste ja teismeliste sobivate vabaajaveetmise alade puudus, valgustamata alad (nt Rubiini plats) ning vähesed ja killustunud puhke- ja rohealad, eriti Männimäe piirkonnas. Linnas napib kvaliteetseid ja ligipääsetavaid avalikke tualette, istumiskohti ning hästi planeeritud haljastust, mis tekitab nii kuumasaari (nt Vabaduse plats) kui ka liiklusohutuse probleeme (nt väljasõitude kohtades on haljastus liiga kõrge, kuid haljastust linnaruumis on vaja).

Mitmes piirkonnas esinevad sademevee ärajuhtimise raskused ja erosioon, eriti Riia maantee jalakäijate tänaval ning Kaevu ja Õuna tänava ümbruses. Täiendavat tähelepanu vajavad ka parkimisprobleemid, prügi äraandmise võimaluste vähesus, vareste tekitatud häiringud ning varisemisohus Uueveski pais. Linnaruumis tuleks ka järjepidevalt arvestada ligipääsetavusega, sest lahendused kipuvad olema poolikud.

Lahendused: Viljandi linnaruumi arendamisel nähakse lahendusena ühtse tänavavalgustuse rajamist ning valguspostide mitmeotstarbelist kasutamist, rohevõrgustiku ja elurikkuse kvaliteedi hindamist ning haljastuse mitmekesisdamist, sh põõsaste ja kodumaiste taimeliikide eelistamist (nt valge kibuvits, kurdlehine roos).

Oluliseks peetakse mängu- ja puhkealade lisamist (nt Jaani kiriku org), linnaruumis monofunktsionaalsete alade vältimist (nt kasutada liigutatavad lahendusi suvisel ajal Vabaduse platsil) ning rohekoridoride loomisel ka liikide liikumise arvestamist. Eesmärk on luua mitmekesisem ja kasutajasõbralikum avalik ruum, näiteks jutustamisnurkade, järve äärde lisapinkide ja ajutiste suviste lahenduste kaudu.

Tähelepanu vajavad ka kortermajadevahelised rohealad, uuslamupiirkondade haljastus, lumeladustus- ja parkimisalade planeerimine ning liiklusohutuse parandamine, sealhulgas kõrghaljastuse korrigeerimine ja liiklusringide haljastamine. Lisaks nähakse võimalusi kogukonnaaedade rajamiseks ja Männimäe piirkonna avaliku ruumi elavdamiseks. Parkimisalade kavandamisel tuleks kavandada kalasaba parkimist ning võtta kasutusele lahendusi, kus saab roheala ja parkimisala omavahel ühendada. Haljastuse targem planeerimine võimaldab vähendada ka mürareostust. Mitmel korral sai rõhutatud ka vajalikkust arendada välja Männimäe ribapark. Luua ka võimalused kõrghaljastuse asendamiseks ja võimaluseks ka kortermajade elanikel kasutada istikuid ala rikastamiseks.

7.4.3 Elamumajanduse arendamine

Väljakutsed: Viljandi elamumajanduse peamiseks väljakutseteks on uusarendustes peredele sobivate suuremate korterite vähesus, vanalinna lagunevad kinnistud ning puudulik parkimiskorraldus. Need probleemid piiravad nii elukeskkonna kvaliteeti kui ka võimalusi pakkuda linnas mitmekesist ja hästi toimivat elamufondi.

Lahendused: Viljandi elamumajanduse väljakutsete lahendamiseks nähakse vajadust seada planeeringutes selgemad tingimused elamupiirkondade arendamiseks ning vaadata üle parkimisnõuded, et tagada paremini toimiv ja kaasaegne elukeskkond. Need sammud aitaksid suurendada peredele sobivate elamispindade pakkumist, toetada vanalinna kinnistute korrastamist ning parandada linna üldist parkimiskorraldust.

7.4.4 Kriisivalmiduse arendamine

Väljakutsed: Viljandi kriisivalmiduse peamiseks väljakutseteks on loodus- ja ilmastikunähtustest tingitud riskid, sealhulgas Liiva tänava erosioon ja varingud, tormikahjud ning puude langemised, samuti suured lumesajud ja nendega kaasnevad liikumisraskused. Lisaks esineb üleujutusi, eriti Lossi ja Jakobsoni tänava piirkonnas. Linnas on peamiselt esinenud meedias kajastatud erakordsete sündmustena tulekahjud, mis näitab et linnas tuleb arvestada ka ootamatute sündmuste mõjuga elukeskkonnale ning tagada valmisolek kiireks reageerimiseks.

Lahendused: Viljandi kriisivalmiduse parandamiseks nähakse vajadust tõsta elanike teadlikkust, paigutades kriisiinfot bussijaamadesse ja kaubanduskeskustesse ning jagades teavitusi linnalehes ja sotsiaalmeedias. Kriisiinfot soovitatakse edastada ka visuaalselt arusaadaval kujul. Oluliseks peetakse kerksuskeskuste edasiarendamist ning korteriühistute paremat teavitamist taristu ja kriisivalmiduse teemadel. Vajalikuks peetakse haljastuse inventuuri ja asendamise korda, et vähendada tormikahjusid, samuti võib olla vajalik kriisikindlustus silmas pidades elamute juures olevate salvkaevude säilitamist ja elektrigeneraatorite suuremat kättesaadavust (kas statsionaarsed või mobiilsed).

7.5 Kirjalikud ettepanekud

Lisaks tööühmadele laekus ka avaliku ruumi teemadelt kirjalikult kaks tagasisidet. Üks laekus eraisikult ning teine Viljandi politsei jaoskonnast.

Kokkuvõttena mõlemast kirjalikust tagasisidest saab välja tuua järgmist:

1. Liikuvus

Peamised probleemid on katkendlik kergliiklusteede võrgustik, ebaloogilised ühendused ja bussiliikluse piiratud paindlikkus. Jalgsi käimine ja rattasõit on Viljandis kõige mugavamad liikumisviisid, kuid vajavad turvalist ja sidusat taristut. Näitena rattakasutuse katkendlikkuse kohta saab tuua Reinu teel alates

MyFitnessist kuni Espakini tuleb liikuda autoteel; Männimäel tanklast kuni Dold-puidutööstuseni tuleb liikuda autoteel või siis ringiga minna läbi uue linnaosa. Probleemiks on ka jalgrattateede ristumine muude teedega ning ületamine, samuti ei ole kõnnitee äärised piisavalt turvaliselt rajatud.

Tiptundidel tekivad ummikud kesklinnas ja suuremate kaubandusalade läheduses. Näiteks: Tupik kesklinnast Männimäe poole liikuvusega õhtusel tiptunnil, kuna Vaksali-Riia mnt vaheline sõidusuund on põhimagistraal. Renoveeritud Reinu tee osa alates Lild kauplusest on alakasutatud ning ebamugava lahendusega, kus tuleb sõita läbi parkla. Autoga liikumine on küll mugav, kuid kesklinna parkimisprobleemid loovad ebaloogilise ja ettevõtlukslele ebasoodsa olukorra. Kiirusepiirangud võiks langetada 30 km/h-ni.

Ligipääsetavus ei ole kõikjal kooskõlas universaalse disaini põhimõtetega. Tuleks läbi viia süsteemne audit ning kaardistada praegune olukord.

2. Linnaruumi arendamine

Linnas on puudus terviklikust rohealade ja kogukonnamuumide võrgustikust. Vajalik on rohkem rohelist, väiksemaid taskuparke, varjualasid korterelamute juurde ja energiatõhusat valgustust (nt öisel ajal võiks olla võimalik dimmerdada valgustust vähemaks). Rohealade arendamiseks võiks olla norm kui palju uute arenduste puhul peab olema rohealade osakaal kinnistust. Linnaruum peaks paremini toetama eri sihtrühmi ning linn peaks pidama elanikega järjepidevat dialoogi. Kogukonnaalgatusi saab toetada nii rahaliselt kui ka parema suhtluskultuuriga, kaasava eelarve puhul arvestada ka strateegilise olulisusega ja pikaajalise väärtusega linnaruumis.

Jäätmete liigiti kogumiseks oleks vaja ühtset visuaalset ja funktsionaalset disaini prügikastide näol.

Puudust on tunda ka valgustatud ülekäiguradadest, sõidukite parkimislahendused piiratud linnaruumis, vajadusel kaaluda ka maa-aluste parklate rajamist. Lossimäed võiksid olla paremini sisustatud (nt laste mänguväljakud), pargid vajaksid edasi arendamist ja hooldust.

Lisaks kaasavale eelarvele võiks olla ka projekt, mis toetaks linnaosade algatusi enda piirkonna arendamisel.

3. Elamute ja hoonete renoveerimine

Renoveerimise peamised takistused on kõrged kulud ja teadmatus toetuste aga ka soodsamate laenude kohta. Prioriteetid võiks olla renoveerimisel nõukogudeaegsed kortermajad, avalikud hooned ja vanemad eramud, sh Kantreküla piirkond. 1960. A ja vanemad hooned võivad vajada ka energiatõhususe kõrval kommunikatsioonide probleemide lahendamist. Vajalik on tehnilise nõustamise toetamine linna poolt, ühishanked ja soodsad rahastusmeetmed.

4. Kliimamuutustega kohanemine ja kriisivalmidus

Viimaste aastate riskid on seotud tormide ja tugevate sademetega, mis põhjustavad sademevee kogunemist ebatasasustes ning pindmise kihi erosiooni. Probleemsed piirkonnad on kesklinn, Jakobsoni tänav ja Leola–Vaksali ristmik. Kriisiolukorras on oluline reaalajas info taastamise prognooside kohta, varugeneraatorite ja veepunktide asukohtade osas. Mitmekanaliline teavitamine võimaldab infot edastada efektiivsemalt.

Varjumiskohtade parem tähistus (nt suunaviidad tänavatel) linnaruumi aitaks suurendada valmisolekut. Samuti tuleks kerksuskeskuste ja muu olulise teabe osas saata ka otsepostitusi elanikele.

8 Edasine protsess ja tähtajad

Viljandi linna energia- ja kliimakava vahearuande täiendamiseks on võimalik esitada tagasisidet, mida analüüsitakse ning mida võetakse arvesse juba Viljandi linna energia- ja kliimakava lõppversiooni koostamisel. Vahearuande eesmärgiks praeguses etapis on anda tellijale kirjalikku teavet seni koondatud infost ning koguda tagasisidet info täpsustamiseks.

Viljandi energia- ja kliimakava lõplikus versioonis antakse käesoleva vahearuande põhjal detailne ülevaade hetkeolukorrast ning lisatakse teave kliimariskide kaardistuse kohta. Täiendavalt jätkatakse töörühmadest laekunud tagasiside ning ka ekspertteadmiste alusel eesmärkide sõnastamist, tegevuskava koostamist ning mõõdikute seadmist, mis hõlmab lähima 5 aasta tegevusi ning prioriteetsemaid pikaajalisi tegevusi.

Lõplikku versiooni Viljandi linna energia- ja kliimakavast tutvustatakse avalikkusele ning võimalik on anda ka peale seda tagasisidet eesmärkidele, tegevustele ja mõõdikutele.

Tulenevalt lepingust on kava valmimise tähtajaks ehk lõpparuande üleandmiseks 8 kuud peale lepingu sõlmimist ehk lõpparuande tuleb esitada hiljemalt 10.juuliks 2026 ning lõpuseminar kava avalikuks tutvustamiseks toimub hiljemalt 9 kuud peale lepingu sõlmimist ehk hiljemalt 10.augustil 2026. Kuupäevad lõpuseminari toimumisaja ja koha osas on kokkuleppimisel Viljandi Linnavalitsusega.

Töödokument